

особисте життя людини, обмеженням її конституційних прав). Надання слідчому права проведення негласних слідчих (або якнайменше контролю за їх проведенням) дій у цілому буде сприяти розв'язанню споконвічних організаційних проблем професійних стосунків між слідчим та оперативними підрозділами, а також розширить лізнавальні (пошукові) можливості слідчого в отриманні доказової інформації.

3. Оскільки негласні слідчі (розшукові) дії відтепер зможуть проводитись як оперативними підрозділами, так і слідчими, виникає необхідність при підготовки слідчих забезпечувати цільову фахову спеціалізацію і ефективно вона може здійснюватись лише в профільних освітніх закладах МВС України (включаючи підготовку, перепідготовку і підвищення кваліфікації, у тому числі в системі службової підготовки за участю фахівців відомчих вишів). Як варіант, у перспективі можливо створити окремі інститут підготовки слідчих в системі МВС (яким була союзна Вища слідча школа у Волгограді, що існує й зараз). Молоді слідчі з першого дня мають знати, що робити із заявою, які потрібні матеріали, щоб порушити справу, були обізнані зі специфікою оперативно-розшукових та оперативно-технічних заходів (якщо раніше основними "постачальниками" кримінальних справ традиційно були карний розшук і ДСБЕЗ, то нині це й додатково оперативні підрозділи БОЗ, БНОН, протидії торгівлі людьми, боротьби з кіберзлочинністю, міліції у справах дітей тощо).

4. Вирішення вказаних завдань не під силу жодному цивільному юридичному вишу і безпосередньо пов'язується з важливістю наукового забезпечення специфічного навчального процесу (на слідчих факультетах) і суттєвого корегування напрямів науково-дослідної діяльності. На часі й оновлення системи підготовки науково-педагогічних кадрів та науковців для освітніх закладів, наукових установ в інтересах досудового слідства (вивчення слідчої практики, підготовка коментарів, підручників, посібників, методичних рекомендацій, узагальнень, пропозицій до органів законодавчої, виконавчої і судової влади)

5. Слід об'єктивно визнати, що на сьогодні жоден слідчий органів внутрішніх справ за рівнем теоретичних знань і особливо практичних навичок без спеціальної перепідготовки в системі відомчих вишів неспроможній сприйняти (усвідомити) встановлювані новим КПК засади процесуальної діяльності та ефективно працювати за КПК України, який без сумніву буде прийнятий у 2012 році.

О.М. ШЕВЧУК

здобувач кафедри адміністративного права
Національний університет «Юридична академія України
імені Ярослава Мудрого»

ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВСТВА З ПИТАНЬ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПЕРЕМІЩЕННЯ ФАЛЬСИФІКОВАНИХ ЛІКІВ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН

Переміщення через митний кордон будь-якого товару – це завжди ризик, але він збільшується у кілька разів, якщо переміщуються лікарські засоби, адже від них

залежить особиста безпека громадян України. На сучасному етапі розвитку державності України важливого значення набуває роль адміністративної відповідальності, направленої на забезпечення законності і правопорядку у сфері адміністративно-правового регулювання митних відносин, що склалися у державі.

Відсутність наукового дослідження, де б розкривалися проблемні питання адміністративної відповідальності за порушення фізичними та юридичними особами порядку переміщення лікарських засобів (як зареєстрованих, так і незареєстрованих) через митний кордон України, обумовила актуальність та визначила мету даної роботи.

Адміністративна відповідальність за порушення порядку переміщення лікарських засобів полягає в застосуванні до осіб, які вчинили адміністративні проступки, адміністративних стягнень, що тягнуть для цих осіб обтяжливі наслідки майнового, морального, особистісного чи іншого характеру, і накладається уповноваженими на те органами чи посадовими особами на підставах і у порядку, встановлених нормами адміністративного права.

Загальні засади адміністративної відповідальності, склади правопорушень і система стягнень визначаються Митним Кодексом України 2002 р. і Кодексом України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП). Правові підстави застосування адміністративної відповідальності щодо порядку переміщення лікарських засобів через митний кордон України закріплено в «Основах законодавства України про охорону здоров'я», Законі України «Про лікарські засоби» та Законі України «Про зовнішньоекономічну діяльність».

Аналізуючи діючий КУпАП, слід зазначити наявність глави 5 розділу II Особливої частини «Адміністративні правопорушення в галузі охорони праці і здоров'я населення», яка включає підстави адміністративної відповідальності та види стягнень. Крім того, КУпАП вказує на такі адміністративні проступки, як невиконання законних вимог посадових осіб органів державного контролю якості лікарських засобів (ст. 188-10 КУпАП). У свою чергу, адміністративні правопорушення щодо якості виробництва медичних препаратів передбачені главою 13 КУпАП «Адміністративні правопорушення в галузі стандартизації, якості продукції, метрології та сертифікації». Проте вищенаведені статті КУпАП не містять відповідальності за порушення порядку переміщення лікарських засобів через митний кордон України.

Відповідно до «Основ законодавства України про охорону здоров'я», правопорушники законодавства про охорону здоров'я, зокрема, щодо ввезення лікарських засобів, підлягають притягненню до адміністративної, цивільно-правової і кримінальної відповідальності відповідно до законодавства.

Закон України «Про лікарські засоби» містить норми, що в основному повторюють загальні положення «Основ законодавства України про охорону здоров'я» щодо дисциплінарної, адміністративної, цивільно-правової, кримінальної відповідальності порушників законодавства у сфері порядку переміщення лікарських засобів через митний кордон України. Вищевказаний закон головним чином регулює весь обіг лікарських засобів в Україні, зокрема, ввезення і вивезення ліків через державний кордон, та визначає орган, що здійснює контроль за дотриманням

законності імпортерами. На жаль, у цьому законі відсутні необхідні вимоги до матеріально-технічної бази, забезпечення якості лікарських засобів, кваліфікації персоналу, видів відповідальності, порядку захисту прав.

У Законі України «Про зовнішньоекономічну діяльність» визначено загальні умови здійснення переміщення товарів, передбачено відповідальність за порушення цих умов, відповідні санкції та орган, що їх застосовує.

Таким чином, аналіз вищенаведених нормативних положень дозволяє зробити висновок про те, що визначено тільки види відповідальності, а її застосування ускладнене через відсутність переліку конкретних правопорушень, тобто фактичних підстав.

Важливим є визначення суб'єктів адміністративної відповідальності, тобто осіб, до яких остання може бути застосована. Відповідно до КУпАП, суб'єктами адміністративної відповідальності є лише фізичні особи – громадяни і посадові особи. Однак, на законодавчому рівні встановлено адміністративну відповідальність і для юридичних осіб. Адміністративну відповідальність юридичних осіб слід розглядати як самостійний вид адміністративної відповідальності.

На сьогоднішній день інститут адміністративної відповідальності юридичних осіб щодо порядку переміщення лікарських засобів через митний кордон України перебуває в процесі становлення, містить багато прогалин і суперечностей та залишається недостатньо дослідженим науковцями. Доцільно звернути увагу на відсутність у чинному КУпАП норм, що стосуються адміністративної відповідальності юридичних осіб, та правового обґрунтування вини юридичної особи. Крім того, не встановлено чіткого переліку уповноважених органів та відсутній єдиний порядок розгляду справ про накладання адміністративних стягнень на юридичних осіб.

Критеріями розмежування видів юридичної відповідальності у сфері переміщення лікарських засобів через митний кордон є суб'єктний склад, ступінь суспільної небезпеки і вид правопорушення, які вказують на можливість застосування до суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, що здійснюють ці види діяльності, адміністративної та кримінальної відповідальності. Підстави застосування адміністративної відповідальності складаються з двох взаємопов'язаних складових, відсутність однієї з яких унеможливує застосування відповідальності взагалі.

Враховуючи те, що в КУпАП закріплено єдину фактичну підставу адміністративної відповідальності – правопорушення, а розглянутим об'єктом є порядок переміщення лікарських засобів через митний кордон, то зупинимося на правопорушеннях, а саме на ввезенні, вивезенні та транзиті через митний кордон України фальсифікованих лікарських засобів.

У досліджуваній діяльності це правопорушення має властивий правопорушенню склад – сукупність необхідних ознак, об'єктивних і суб'єктивних елементів. До елементів об'єктивної сторони відносяться: протиправна поведінка; шкідливі наслідки; причина і зв'язок. До елементів суб'єктивної сторони – вина, тобто психічне ставлення суб'єкта до вчиненого ним правопорушення і до шкідливих наслідків, які настали чи могли б настати. Вина є необхідною умовою відповідальності. Якщо в діяннях особи вини не встановлено, а шкідливі наслідки стали результатом випадкових обставин, то вважається, що немає суб'єктивної

сторони, немає адміністративного проступку, а значить, немає адміністративної відповідальності.

На необхідність регулювання питань адміністративної відповідальності за порушення порядку переміщення лікарських засобів через митний кордон вказує зростання ввезення в Україну фальсифікованих лікарських засобів. До того ж позитивний досвід інших країн обумовлює доцільність таких доповнень. Так, у Республіці Молдова були внесені зміни до Адміністративного кодексу, що посилюють відповідальність за продаж недоброякісних лікарських засобів. У Польщі, якщо провізор викритий в навмисному розповсюдженні фальсифікованих лікарських засобів, він довічно позбавляється права займатися фармацевтичною діяльністю. А в Бельгії ще 150 років тому був виданий королівський указ, який передбачає відповідальність аптекарів за якість розповсюджуваних лікарських засобів.

У зв'язку з наведеним зазначимо, що 8 вересня 2011 р. Верховна Рада України ухвалила Закон «Про внесення змін до деяких законів України щодо запобігання фальсифікації лікарських засобів», яким внесено зміни до Закону «Про лікарські засоби», Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів тощо. Також вищевказаним Законом доповнено КУпАП новою статтею 44-2 «Фальсифікація лікарських засобів або обіг фальсифікованих лікарських засобів». Проте, на жаль, в цій статті законодавець не передбачив адміністративної відповідальності за ввезення, вивезення та транзит фальсифікованих лікарських засобів через митний кордон, не визначив підстав для притягнення до відповідальності за порушення порядку переміщення лікарських засобів через митний кордон України.

Висновок: Таким чином, у чинному законодавстві закріплено загальні положення застосування адміністративної відповідальності і відсутнє чітке визначення цього виду відповідальності стосовно суб'єктів, що беруть участь при переміщенні лікарських засобів через митний кордон України, в також недостатньо врегульовано питання адміністративної відповідальності щодо ввезення, вивезення та транзиту через митний кордон України фальсифікованих лікарських засобів.

Ю.В. ШИНКАРЬОВ

кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри кримінально-правових дисциплін, заступник декану з наукової роботи юридичного факультету Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

ЩОДО НЕОБХІДНОСТІ УНІФІКАЦІЇ ОКРЕМИХ ПОНЬЯТЬ У КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОМУ ПРАВІ

В українському кримінально-виконавчому праві, незважаючи на щільну увагу, яка приділяється розгляду окремих наукових проблем, є достатня кількість питань, які залишилися поза увагою вчених. Існує і велика кількість питань, яким навпаки присвячується значна увага та які вважаються «майже» вирішеними. Одним із таких питань є проблема формування сучасного понятійного апарату, який би відображав як сутність, зміст певних явищ, так і відповідав би сучасному «моменту» розвитку